

Mirsad Hadžikadić:

Drago mi je da te vidim, prijatelju! Ovo je prvi put da se susrećemo uživo, sa maskama na licu i uz pridržavanje svih mjera. Tokom prošle sedmice imao sam mnogo sastanaka ovdje na univerzitetu ali i sastanaka putem Zooma sa Bosnom. Bliže smo inicijativi da predstavimo svoje kandidate za razne pozicije u gradskim vijećima. To još uvijek nije kampanja, jer zvanična kampanja počinje 15. oktobra a izbori su 15. novembra. Međutim, svi predstavljaju svoje kandidate. Mi ovo radimo prvi put, i mi to radimo drugačije. Obično imam prenose uživo nedjeljom, ali ovaj put smo imali dva vanredna prenosa, jedan u utorak i drugi u srijedu, kako bismo za ta dva dana predstavili po 18 nosilaca listi za svaki grad odnosno opštinu. Imamo ukupno 36 listi, pa smo prvog dana predstavili 18 nosilaca listi, a sljedećeg dana još 18. Za svaki od tih gradova imamo listu kandidata, gdje zavisno od veličine grada imamo između 15 i 35 pozicija. Svaka stranka kreira liste za koliko god pozicija smatraju da mogu osvojiti. Zato ponekad bude samo jedno, a ponekad 30 ljudi na listi. Svaka ta lista ima ime koje je prvo, i u Bosni se to naziva nosilac liste. To je osoba čiji autoritet, prepoznatljivost, iskustvo i znanje će nekako donijeti najviše glasova. To se zapravo ne dogodi uvijek, ali takva budu predviđanja. Zato smo tokom ta dva prenosa uživo na Facebooku predstavili te nosioce listi u svakom gradu gdje smo se registrovali da budemo na glasačkim listićima u novembru. Bilo je zaista interesantno. Prije toga smo javnosti predstavili svoja četiri kandidata za načelnike/ gradonačelnike u raznim gradovima, a od tada nadalje traje borba da se predstavi ostatak kandidata koji su na listama za svaki grad. To je veliki posao. Moramo odlučiti kako da ih predstavimo i kojim kanalima, kako koristiti društvene medije u tu svrhu. Ali, sve to vrijeme moramo da se suzdržavamo od toga da to izgleda kao kampanja, što je jako teško. Sinoć je postalo očito da je to teško raditi, jer je kandidatima bilo teško da naprave distinkciju između priče o problemima i o rješenjima problema, jer govor o rješenjima problema spada pod kampanju. Sami problem nije kampanja, nego je to činjenica odnosno stanje zajednice koju neko samo primjećuje. Naravno, tanka je linija između to dvoje, i bilo je jako interesantno vidjeti koliko se oni bore. Oni bi voljeli da se istaknu nudeći rješenja problema, ali nisu mogli govoriti o tome. Bio je to izazov. Druga tema je Mostar. Mnogo je aktivnosti trenutno u Mostaru, jer je to drugačiji grad i tu će izbori biti održani 20. decembra a ne 15. novembra. To je zato što tu izbori

nisu održani 12 godina odnosno tri ciklusa. Ovo je prvi put nakon toliko vremena, pa oni moraju utanačiti neke dodatne detalje, zbog čega je bilo potrebno odgoditi datum izbora za taj grad. To nije baš opravdano, ali važno je održati te izbore. Drugačija politika se odvija u vezi Mostara, drugačije su koalicije i vrši se pritisak da se učestvuje sa ostalima tako da se ne dopusti nacionalistima da pobijede. Nažalost, upravo ti nacionalisti kreiraju te velike koalicije. Oni su pametni, oni kontrolišu situaciju i igru, pa, šta da se radi. Dakle, mnogo se diskutuje o tome. Razgovarali smo o problemu finansija i taj problem je uvijek prisutan, ali trenutno se radi o tome kako da se pozicioniramo. Interesantno je. Prije nego sam danas došao razgovarati s tobom, počeo sam gledati jedan dokumentarac na Netflixu o društvenim medijima i uticaju koji društveni mediji vrše. Ljudi koji su unutar tih giganata za društvene medije odnosno su se počeli žaliti na etičke posljedice posljedica koje inženjeri donose, koji u suštini troše mnogo našeg vremena i natječu se za naše vrijeme tako da smo mi postali njihovi proizvodi, te kako to utiče na društvo u cjelini. Mislim da je to zaista tačno i da se odigrava svuda, od lažnih vijesti do predstavljanja drugačijeg sadržaja svima na osnovu onoga što bi oni voljeli vidjeti - iznenada se nađemo u društvu kojim se manipuliše. Ne mogu reći da nas kontrolišu, mada vjerovatno ima i element toga, ali definitivno se nama manipuliše. Ponekad to ne rade loše sile, nego tehničke sile koje bi voljele da njihov proizvod bude *cool* i da se mnogo koristi, ali se u tom procesu kreira platforma za manipulaciju od strane onih koji bi to voljeli i koji to mogu. Prvo sam posmislio da je to tačno za zemlje u razvoju, ili nerazvijene zemlje gdje postoje diktatori i manje razvijena demokratija koja dopušta da se takve stvari dešavaju. Ali, tu se to zapravo dešava na siroviji način odnosno putem tradicionalnih medija ili kontrolom svega u društvu, od mogućnosti pronalaska posla do mogućnosti pristupa uslugama za koje oni procijene da nisu važne za građane nego da su važne za njihove ljude kako bi dobili zaposlenje bez obzira na njihove sposobnosti. Ali, sada vidim da se ista stvar dešava i u ostatku svijeta na jedan sofisticiraniji način, ne samo po pitanju toga kako se ophodite prema svojim građanima, nego i putem društvenih medija koji, na neki način, zaista omogućavaju da se loše stvari naglašavaju, te dopuštaju lošim akterima da kontrolišu i manipulišu onima koji djeluju s dobrim namjerama i onima koji bi voljeli da vide svijet sa jednakim uvjetima tržišnog natjecanja. To me navelo na razmišljanje da zaista ulazimo u neistražene vode sa manje demokratije, sa više podjela, sa

manje snaga u centru koje bi trebale da uvedu koheziju u političku igru i u život, i gdje su krajnosti doživjele procvat. Medijima, koji su jako moćan akter u političkom i društvenom životu jednog društva odnosno države, nekako je teško pronaći svoju ulogu. Mi ćemo sve preispitivati. Često se zapitam kako mediji mogu biti slobodni odnosno nezavisni. Ne mogu, jer uvijek imaju neku vrstu vlasnika, bilo da je to država, pojedinac ili korporacija. Kako osigurati da je to izvor kojem se može vjerovati? Do sada mislim da je profesija upravljala tom ulogom, ali čak i to propada. Država je prije bila država za sve svoje građane, što više nije slučaj. Kad predsjednik jedne države kaže da su neki od nas važniji od ostalih, došli smo na opasne teritorije. Interesantno je. Otišao sam u Bosnu sa nadom da nešto promijenim nabolje. Napustio sam svijet i otišao u Bosnu da naučim više o Bosni, a pri tome naučio više o svijetu provodeći više vremena u Bosni. Dobra stvar u vezi Bosne i Hercegovine je da je to mala zemlja pa stvari mogu postati očite brže nego na ogromnim teritorijama sa ogromnim brojem ljudi. Jako sam zahvalan što imam ovu priliku da vidim sve to.

Sljedeća dva mjeseca će biti bitka za izbore, kako bimo svijet mogli promijeniti malo po malo, jedan po jedan grad, putem jednog ili dva svoja predstavnika u gradskim vijećima. Možda će oni moći pomoći da se formira vladajuća koalicija. Uvijek se radi o koaliciji jer rijetko iko dobije čistu većinu, pa se dvije-tri stranke udruže da formiraju većinu oko zajedničkog programa rada. Ako se postane jedno od te dvije-tri stranke koje formiraju većinu, to predstavlja dobru stvar jer ih onda možemo, povukavši svoje odobrenje, primorati da razmišljaju drugačije, ili ih, uvodeći teme u program rada, natjerati da se bave njima. Dakle, nismo previše odvažni u našim predviđanjima. Bit ćemo to što ćemo biti, ali zaista se nadamo da dobijemo 1-2 ili čak 3, koliko god se možemo natjecati, tako da postanemo dio slike. Plus, naučit ćemo o lokalnim politikama i kako uticati na živote građana na lokalnom nivou, što je na kraju krajeva najvažniji cilj, jer o tome se radi, o uslugama, putevima, komunalnim uslugama. Nadamo se da će nas građani prepoznati i da ćemo moći upakovati svoju poruku na najbolji mogući način. Poruka postoji, ali njeno promovisanje na pravi način je krucijalno, kao i pronalazak pravih kanala kojima će poruka doprijeti do ljudi.

Od kada sam ovdje, ne dešava se mnogo toga po pitanju moga upravljanja. Mnogo stvari se dešava, ali mnogi ljudi rade na njima, a ja samo to posmatram sa globalne perspektive, sa vrha ka

dnu. Došlo je do određenih promjena na nivou našeg Predsjedništva odnosno upravnog odbora. Vođa jedne regije je odlučio dati ostavku pa smo imali ponovne izbore u toj regiji - regiji Neretva. Oni su odlučili da izaberu osobu koja je već bila član Predsjedništva ali u drugoj ulozi, ulozi jednakosti spolova. Ona je prihvatila tu ulogu pa je ona sada vođa regije Neretva, zbog čega je bilo potrebno da razmotrimo posljednju godišnju skupštinu i vidimo ko je bio sljedeći kandidat po broju glasova odnosno ko je bio na redu, pa je i ta osoba prihvatila tu ulogu i sada nas je ponovo petnaest u Predsjedništvu. To je iznijelo još jednu pozitivnu vijest, a to je da imamo još jednu ženu, odnosno sada ukupno pet od petnaest. To nije baš ono što želimo jer bismo voljeli da imamo i veći procenat predstavljanja žena, ali se to poboljšava. Ne znam ima li drugih stranaka u Bosni i Hercegovini sa tolikim stepenom predstavljanja žena na najvišem nivou, ali trebalo bi biti 50:50, jer takav je omjer u populaciji. Ipak, šta se može. Bilo kako bilo, mislim da je to to.

Clark Curtis:

Kad se radi o rezultatima lokalnih izbora, a ovo su samo moja razmišljanja, ne radi se toliko o tome koliko osoba uspiju doći na te pozicije, nego o činjenici da neki budu izabrani na određene pozicije. Vjerujem da će biti ljudi koji će reći; „Vidi, dobili su samo toliko mjesta“, ali značaj je ući, na koji god način možete, kako bi stranka postala dio establišmenta.

Mirsad Hadžikadić:

Tako je. Ovo su naši prvi lokalni izbori odnosno bilo kakvi izbori, i mi zaista ne znamo šta možemo očekivati. Plus, naš pristup je bio drugačiji. Mi nismo računali matematiku. Matematika kaže da se treba imati što je moguće duža lista, odnosno što je moguće veći broj kandidata, jer onda, ako ste na listi, pitat ćete svoje komšije, prijatelje i kolege da glasaju za vas. Svaki glas za vas se takođe računa i kao glas za stranku. To zatim odlučuje da li ćete preći zadani prag da uopšte budete razmatrani, koji iznosi 3%. Neki predlažu da ovaj prag treba povećati na 5% kako bismo imali manji broj stranaka koje se natječu da urade nešto smisljeno. Dakle, u suštini prvo moramo da pređemo taj prag od 3%, a zatim se na osnovu broja glasova dobije određeni broj mjesta u gradskim vijećima. Dakle, matematika vam kaže da imate što je moguće više kandidata, jer ako imate 35 kandidata, možete dobiti 5-6 ili čak 7 mjesta u vijeću. Ostali kandidati znaju da su tu samo kako bi pomogli stranci. Ali, mi nismo željeli to uraditi, nego smo u suštini rekli da

ćemo na listu staviti samo one koji bi trebali biti na listi, one na koje ćemo biti ponosni ako osvoje ta mjesta, one koji žive u skladu sa našim načelima. To nije zahtjev kod drugih stranaka. Oni preklinju ljude da budu na listama. Mi to ne radimo. Mi smo u suštini prošli kroz taj proces tako da u nekim mjestima imamo jednog a u nekim 30 kandidata. Ljudi kažu da je to slabost. Ne. To je samo stvar prepoznavanja da mi zaista želimo da donesemo promjene ovdje, i time kažemo da je kvalitet bitan. Time kažemo da su načela bitna. Znamo da ćemo izgubiti neka mjesta jer ne slijedimo matematiku, prema kojoj je kvantitet najbitniji. Mi kažemo da je kvalitet najbitniji. To je naše načelo, a mi slijedimo svoja načela. Mislimo da će dugoročno tako biti bolje. Dakle, onima koji će nam reći da smo dobili mali broj mjesta, ja kažem da je tako kako je i da smo željeli kandidovati samo najbolje kandidate. Čak i ako dobijemo ukupno jednu poziciju u svih 36 gradova, to je uspjeh jer smo dobili tu jednu, i stat ćemo iza te osobe i promijeniti tu zajednicu. Svaka pozicija je uspjeh, jer ovo su naši prvi izbori, samo kako bismo vidjeli gdje smo i kako bi nas ljudi upoznali. Bit ću ponosan na svaku poziciju koju dobijemo. Nemam pojma koliko glasova će proći, ali smatrat ćemo to uspjehom, jer smo tu, na glasačkim listićima, od ničega, od nule smo došli do ove tačke. Poznajem samo jednu stranku koja je počela od nule kao mi, a svi ostali su nastali odvajanjem od matičnih stranaka, i onda su sa sobom ponijeli znanje, historiju, mjesta u Parlamentu i sve ostalo, a s time dolazi i novac, itd. Mi nismo to uradili. Dakle, mi smo već uspješni, i ne dopuštam ovim starim mjerama i starim metodama da budu nešto čime će mjeriti nas. Nema ništa loše u tome da se bude star, jer star znači uspostavljen, iskušan, testiran. Problem je u tome što u bosanskom kontekstu to podrazumijeva korupciju i nepotizam, a mi ne želimo krenuti takvom stazom.

Clark Curtis:

Da li bi bilo išta značajnije dobiti barem jednu poziciju gradonačelnika u poređenju sa mjestima u gradskim vijećima, ili su sve te pozicije važne? Ne znam, samo pitam...

Mirsad Hadžikadić:

Dva su ugla iz kojih se to može posmatrati. Iz perspektive marketinga i širenja naše poruke, pozicije gradonačelnika su jako bitne. To pokazuje snagu jedne stranke. Vljeli bismo da imamo jedno ili dvoje, ali mi imamo ukupno četiri kandidata za gradonačelnike/načelnike. Ostale stranke imaju po 40, 50 pa čak i 60. Takođe je tačno da kandidati za gradske vijećnike imaju

veću šansu dobiti te pozicije ako ta lista ima i kandidata za gradonačelnika. Otprilike 20% su veće šanse za dobiti dodatna mjesta u gradskom vijeću. Međutim, iz perspektive stvarnih promjena u životu građana, članovi gradskih vijeća su mnogo važniji nego gradonačelnici, jer tu se donose odluke. Gradonačelnici ne donose odluke nego definišu program rada, ali moraju imati podršku većine članova gradskog vijeća. Zato je većina gradskih vijećnika/vijećnica važnija u praktičnom smislu, nego imati svog gradonačelnika. Međutim, mediji češće spominju gradonačelnike nego to ko ima većinu u gradskom vijeću.

Clark Curtis:

Samo još jedno pitanje, kojim bih se vratio na temu društvenih medija. Bili ste jako aktivni u tome, zbog medijske blokade, očito. Kako biste klasificirali vaše sadašnje napore u poređenju sa drugim strankama u zemlji? Meni, koji to posmatram izvana, to što radite i što ste uspjeli ostvariti djeluje prilično sofisticirano.

Mirsad Hadžikadić:

Kad je riječ o društvenim medijima, mislim da smo dobri. Inovativni smo, drugačiji smo, i sada nas mnogi kopiraju. Ne ide nam dobro sa tradicionalnim medijima. Povremeno i tu budemo prisutni. Naše protestne šetnje su navele medije da ponekad izvijeste o nama. Međutim, ostale stranke koje su dio vladajuće strukture odnosno koje su u parlamentima ili gradskim vijećima, bilo da je to na nivou države, entiteta ili Brčko distrikta, su u vijestima jer one kreiraju vijesti. One kreiraju problem a zatim se prikazuju kao da rješavaju problem, a mediji samo padaju u te zamke. Pretpostavljam da oni trebaju jedni drugima. Vođa stranke koju mi smatramo jednom od glavnih stranaka opozicije koja raste i dolazi, i koja ima predstavnike na raznim nivoima vlasti, su konstantno u vijestima, i utisak je da se oni zaista bore i da donose promjene. Međutim, tu nema ideologije. U Bosni i Hercegovini nema stranaka koje su zasnovane na ideologiji, izuzev nas. Nema nijedne više. Njihova taktika je kampanja blaćenja, a mi to ne radimo. Ali, ljudi to vole. Zapanjujuće je. Ljudi to vole! Kad vide tu strategiju u kombinaciji sa prisustvom u medijima, stekne se utisak da je to pobjednička kombinacija i da će to biti pobjednici na izborima. To me izluđuje, jer to ne čini apsolutno ništa za društvo i ne poboljšava uvjete ni za koga. Pa ipak, ljudi to žele. To je bitka koju je teško pobijediti. Takođe imamo igru na terenu: uspostavljene stranke su prisutne u lokalnim zajednicama, a velike stranke su prisutne čak i u

selima. U svim gradovima i selima i u svakoj mahali imaju nekog. Plus, oni kupuju te ljude. Kupuju ih gotovinom, kupuju ih poklonima, kupuju ih radnim mjestima i pozicijama koje im daju, što mi niti imamo niti želimo da radimo. Svjesni smo činjenice da je kampanja na društvenim medijima naš najveći alat, svjesni smo da je to ograničen alat, naročito kad je riječ o ruralnim dijelovima zemlje gdje politička moć zaista leži kad je riječ o broju glasača; ne kad je riječ o političkoj sofisticiranosti, nego po pitanju broja onih koji zapravo glasaju. Dakle, te stvari ne idu u našu korist.

Clark Curtis:

Primjećujem nešto čak i dok sjedim ovdje s tobom: tvoj um uvijek radi. Uvijek tvrdiš da nisi političar, što bi mogla biti dobra stvar. Ali, dok govoriš o ovim izazovima, umjesto da dopustiš da te oni savladaju, ti uvijek pokušavaš da dokučiš šta je nova strategija kako bi se to popravilo. Vidim da i dok razgovaraš sa mnom, tvoj um se bavi tim stvarima.

Mirsad Hadžikadić:

Pa, to je tačno, dobro je da si to primijetio. Kad govorim o izazovima, ja ne očajavam, nego jednostavno pokušavam da definišem pravila igre a onda otkrijem strategiju kako pobijediti u toj igri. Ista stvar se dešava sada. Otkad sam stigao ovdje, uz moje redovne obaveze na univerzitetu i uz nastavu, nastavljam razmišljati i čitati o mogućim strategijama. Ponekad one poteknu iz kompleksnih sistema, ponekad iz autobiografija, ponekad iz vijesti ili televizijskih emisija. Tražite onu jednu stvar koja bi mogla promijeniti igru. Naš posao je da promijenimo pravila igre, jer to je najlakši način da se pobijedi u igri: kad promijenite pravila, vi ste spremni za njih jer ste ih vi izumili. Upravo to smo uradili i sa protestnim šetnjama. Korona nas je zaustavila u tome, pa smo morali smanjiti broj sa 20.000 do 30.000 na samo 100 učesnika, ali sada moramo uraditi nešto drugačije. Vidjet ćemo kakva će situacija biti sa koronom u Bosni. Ali, u pravu si, uvijek razmišljam, i mislim da postoje načini da se ovo uradi, i mi ćemo ih pronaći i potruditi ćemo se da damo sve od sebe 15. novembra.

Clark Curtis:

Hvala ti puno. Divno je ponovo te vidjeti uživo.

Mirsad Hadžikadić:

Odlično je sresti te uživo, i ti imaš bolju masku od moje. Sjajno je biti ovdje u Sjedinjenim Državama. Sjajno je vidjeti ljude, prijatelje, kolege i porodicu. To mi takođe daje priliku da steknem novu perspektivu. Ako vrijeme provodite na 2-3 ili 5 različitih mjesta, zbog same prirode te činjenice vi poredite stvari, a poređenje je odlično i pri tome otkrijete da svugdje ima i dobra i zla, i onda se ponadate da ćete vi biti snaga dobra, kako biste povezali dobro sa svih lokacija, za dobrobit svih. Hvala ti, cijenim svu tvoju pomoć.